

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Beter samen! Herstelgericht werken in de jeugdhulp

Beter samen! Herstelgericht werken in de jeugdhulp

Vzw oranjehuis Ligand, Stijn Deprez & Michael Michiels (2020). Leuven: Uitgeverij Acco. 208 pp. € 30,90.
ISBN 9789463798969

Froukje Prins

De Vlaamse trainingsorganisatie Ligand heeft een missie en gelooft dat het beter kan in het onderwijs en de jeugdhulp. Ligand gaat voor een beter samenleven en ondersteunt gezinnen, klassen, teams en leefgroepen in het omgaan met conflicten. De medewerkers trainen mensen met hart en ziel in het herstelgericht werken en in positieve heroriëntering. Ligand verbindt zich met de betrokkenen en gaat vanuit die verbinding met hen op zoek naar bereidheid om weer verder te kunnen. Ze boort daarmee hoopvolle perspectieven aan. Het luisteren naar elkaar, het delen en het erkennen wat de schade is, alsook het zoeken naar inzet om de schade te herstellen, zijn kernbegrippen in het herstelgericht werken.

Eerder verscheen vanuit Ligand een innoverend boek waarin het herstelgericht werken uitgelegd werd in het werkveld van het onderwijs. Hoe het herstelgericht werken er in de jeugdhulp in de praktijk uitziet, komt gedetailleerd aan de orde in het vervolg *Beter samen! Herstelgericht werken in de jeugdhulp*. Schrijvers en trainers Stijn Deprez, master in productontwikkeling, en Michael Michiels, master in communicatiewetenschappen en in vergelijkende cultuurwetenschappen, beschrijven levendig en gepassioneerd hoe zij geloven in de kracht van herstel. Het boek biedt een schat aan hulpmiddelen om conflicten en delinquent gedrag duurzaam aan te pakken.

De trainers van Ligand zien en worden geraakt door de gevoelens van verwijdering en vervreemding die betrokkenen ervaren tijdens een conflict. Conflicten kunnen maken dat mensen zich niet meer verbonden voelen met de ander, en zo dreigen belangrijke banden verbroken te worden. Ligand maakt zich hard om te verbinden en is in conflictmomenten nabij om de betrokkenen te helpen het volle potentieel van conflicten te benutten. De visie van de schrijvers is dat conflicten bij het leven horen en dat zij de kiem dragen van ontwikkeling en groei voor elke betrokkene. Het versterken en herstellen van relaties staat centraal, met als bestemming een veerkrachtig samenleven.

Het boek is mooi vormgegeven met een aansprekende foto van een jongere die de lezer indringend en vragend aankijkt. Het boek is opgedeeld in zes hoofdstukken, waarin de schrijvers de lezer meenemen in de principes van het herstelgericht werken. Ook geven zij uitleg over de verschillende methodieken en vragen zij aandacht voor de attitude van de hulpverlener. Vervolgens noemen zij suggesties voor hoe het herstelgericht werken geïmplementeerd kan worden binnen organisaties.

In het eerste hoofdstuk leggen de schrijvers uit wat zij onder herstelgericht werken verstaan. Ook lichten zij de noodzaak ervan toe voor de maatschappij. Immers, niet-herstelde conflicten kunnen achtervolgen of verworden tot een destructief recht, waarna de rekening ergens anders wordt gepresenteerd (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986). Herstel helpt die cirkel te doorbreken en voorkomt uitsluiting. De auteurs leggen de volgende vraag voor: in hoeverre hebben de maatregelen in de jeugdhulp een verbindend, verwijderend of een vervreemdend effect? Daarnaast creëert het herstelgericht werken bewust ruimte eenieder die door beslissingen

wordt geraakt te horen, wat inkluderend werkt. Hierdoor wordt een weg samen weer mogelijk en kunnen duurzame relaties worden geborgd.

Hoofdstuk 2 behandelt de belangrijkste methodieken binnen het herstelgericht werken en geeft tal van voorbeelden en bouwstenen. Het bevat uitleg van diverse stappenplannen, die herstelgerichte cirkelmethodieken worden genoemd. De opstelling van het gesprek is in een cirkel, waarmee de gelijkwaardigheid naar voren komt van alle betrokkenen. Het bevordert het oogcontact met elkaar. Iedereen krijgt spreekrecht, iedereen krijgt het recht om te horen wat er gezegd wordt, het recht om beluisterd te worden en het recht om mee te beslissen over de zaken die de cirkel aangaan. De auteurs geven concrete richtlijnen en suggesties hoe de dialoog te vormen, alsook essentiële benaderingsaspecten voor het initiëren van een cirkel. Te denken valt aan het duidelijk en verbindend reageren op storend gedrag, hoe te handelen wanneer iemand niet spreekt, het vermijden van beschuldigingen en het durven doorvragen. Herstel van schade, de interactie en verbinding, het rechtvaardigheidsaspect en het nemen van verantwoordelijkheid zijn belangrijke pijlers in het herstelgericht werken.

Een van de vele praktische beschrijvingen van een cirkelgesprek is de volgende: 'In de cirkel op maandag kreeg iedereen de kans om een waarde te benoemen waar hij deze week extra zijn aandacht op zou vestigen (respect, samenwerking, lief zijn, eerlijkheid...). Op het einde van de week zou iedereen dan feedback krijgen van de anderen van de groep. "Wat heb je deze week de ander zien doen dat je doet denken aan de waarde die hij benoemde?"' (p. 86).

Hoe de therapeut herstellend kan zijn in zijn houding en intentie komt in het derde hoofdstuk aan bod. Hiervoor is het

noodzakelijk om over eigen gedrag te reflecteren, feedback te ontvangen en verantwoordelijkheid te nemen voor eigen behoeften en emoties. Dit vergt moed van de therapeut. De auteurs geven hiervoor in dit hoofdstuk waardevolle erkenning en bemoediging. Op deze manier wordt de therapeut aangespoord om de blik naar binnen te richten en de eigen intenties te onderzoeken, waardoor innerlijke vrijheid verworven wordt. Dit draagt bij tot het vormen van een herstelcirkel waarin een echt (authentiek, waarachtig en openhartig) gesprek met elkaar gevoerd kan worden. Doordat de therapeut zichzelf als hulpverlener kent, stelt hij zichzelf in staat zonder oordeel te luisteren naar de emoties en behoeften van de ander. Volgens de schrijvers is dit wat het betekent 'herstellend te zijn' (p. 96).

In hoofdstuk 4 zetten de schrijvers uiteen wat nodig is om een herstelgerichte cultuur te implementeren in de organisatie. Het verkennen van en een plek geven aan gewenste verlangens of dromen van medewerkers werkt ondersteunend voor het genereren van gedeeld eigenaarschap. Hierbij wordt zorgvuldig de afstemming gezocht of 'herstelgericht werken' de weg is die iedereen binnen de organisatie wil bewandelen; alle verschillende overwegingen worden daarbij gewaardeerd. De schrijvers onderstrepen daarmee dat de kracht van een groep niet bepaald wordt door de kracht van de verschillende individuen, maar door de mate van verbinding en de aard van de relaties tussen de leden. Over hoe zich dit vertaalt naar het vormgeven van een herstelgerichte organisatie, handelt hoofdstuk 5.

Na een hoofdstuk met een beschrijving van veelgestelde vragen, volgt de slotbeschouwing. Daarin schetsen de auteurs het groeiproces in het zich eigen maken van het herstelgericht werken alsook de hoop

Beter samen! Herstelgericht werken in de jeugdhulp

die het kan brengen, namelijk het 'beter samen'. De laatste bladzijden met bijlagen geven een overzichtelijke handreiking van de verschillende methodieken en daarmee een houvast voor de dagelijkse praktijk.

Het boek van Deprez en Michiels weet duidelijk te maken dat zij conflicten zien als kans tot groei, waarbij zij het principe hanteren dat emoties de motor zijn van herstel. Zij weten over te brengen dat het herstelgericht werken nieuwe wegen aanboort, waarbij gelijkwaardigheid en verbinding centraal staan. Het boek is rijk geïllustreerd met herkenbare voorbeelden en toepassingen, waardoor de lezer voelt

dat de schrijvers de weerbarstigheid van de praktijk kennen. Het boek beoogt geen herstel af te kunnen dwingen, maar biedt wel inspiratie, een model en het vertrouwen hiervoor.

Froukje Prins is systeemtherapeut bij Eleos in Drachten en Groningen. E-mail: froukje.prins@eleos.nl.

Literatuur

Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B.R. (1986). *Between give and take – A clinical guide to contextual therapy*. New York: Brunner-Routledge.

Behandelprotocol ibct relatietherapie – Behandelprotocol in 10 sessies – geïntegreerde gedragstherapie voor partners met relatieproblemen

Pieterneel Dijkstra & Aerjen Tamminga (2020). Amsterdam: Boom. 208 pp. € 32,50. ISBN 9789024430635

Catherine Barbez

Het aantal boeken over relatieproblemen en wat eraan te doen, is omvangrijk, net als het aantal invalshoeken om met koppels te werken. Niet alle benaderingen zijn echter wetenschappelijk onderzocht op het vlak van effectiviteit en efficiëntie. *Integrative behavioral couple therapy* (ibct; Christensen, Doss & Jacobson, 2014) heeft deze test wel doorstaan. Het boek dat hier besproken wordt wil deze *evidence-based* behandeling, die al tien jaar in de Verenigde Staten gebruikt wordt, ook in Europa introduceren.

Pieterneel Dijkstra is sociaal psycholoog, heeft een eigen therapiepraktijk voor koppels en een opleidingscentrum voor professionals die met koppels willen werken.

Aerjen Tamminga is psycholoog en relatie-therapeut en verzorgt opleidingen over individuele problematiek, relatieproblematiek en online zorg. Het voornaamste doel van dit praktijkboek is het bevorderen van competenties bij coaches en therapeuten die met koppels willen werken.

Ibct situeert zich net als *acceptance and commitment therapy* (act) binnen de derde generatie gedragstherapie. Anders dan in de cognitieve gedragstherapie ligt het accent niet op verandering en controle, maar op aanvaarden (acceptatie en tolerantie). Kenmerkend voor act is dat men vertrekt vanuit waarden en verkent wat mensen ervan weerhoudt een waardevol leven te leiden. Acceptatie is geen toestand maar een actief proces.

De auteurs vertrekken van de aanname dat partners in een relatie stappen met een 'rugzakje' aan persoonlijke verschillen en emotionele gevoeligheden. 'Relatieproblemen ontstaan als het koppel destructieve communicatiepatronen heeft ontwikkeld en/of geconfronteerd wordt met externe stressvolle gebeurtenissen' (p. 23). Het voornaamste doel is elkaar beter te begrijpen.